హరిః ఓమ్ हरिः ॐ hari@h Om

2. Chapter 2

In the Chapter one, the eminence of the Lord's edge of the nail of the smallest finger of His foot. In this chapter, *dEvaSarma* praises the beauty of His feet, the lines (i.e.,icons – rEKAs) in His palm of the foot (*pAda rEKa*) and the Graceful and Handsome Stature of the most beautiful figure (*divya mamgaLa vigraham*) the Lord.

ఇతోఽప్యథ త్వత్పాదాబ్జగతసౌన్దర్యమద్భుతమ్
స్వామింస్త్వయా ప్రేరితశ్చేత్ యథామత్యనువాదయే ||--2-1
इतोऽप्यथ त्वत्पादाब्जगतसौन्दर्यमद्भुतम्
स्वामिंस्त्वया प्रेरितश्चेत् यथामत्यनुवादये ||--2-1
itO@2pyatha tvatpAdAbjagatasaundaryamadButam
svAmimstvayA prEritaScEt yathAmatyanuvAdayE—2-1

O Lord, the prompter for my good and austere deeds, indeed it is very difficult and at the same time amazing to describe the grace and grandeur of your feet. However, I am prompted by you and hence, I will try to translate my thoughts in to appropriate descriptive words.

వక్షఃస్థాఽపి రమాదేవీ తవ పాదాంబుజే స్థితమ్
సౌన్దర్యమద్భుతమ్ దృష్ట్వా సున్దరీ మోహితాఽభవత్ ||--2-2
वक्षःस्थाऽपि रमादेवी तव पादाम्बुजे स्थितम्
सौन्दर्यमद्भुतम् दृष्ट्वा सुन्दरी मोहिताऽभवत् ||--2-2
vakshasthA@2pi ramAdEvI tava pAdAmbujE sthitam
saundaryamadButam dR^ishTvA sundarI mOhitA@2Bavat-2-2

O Lord! Even though the extremely beautiful Goddess *lakshmi* is residing at Your heart, She amorously and admiringly looks at Your feet which are much more graceful and handsome than Her beauty.

విస్మితా ద్రష్టుకామాద్ధి స్వస్య నేత్రద్వయేన వై
అశక్యమ్ దర్శనమ్ మత్వా త్రిరూపా చాభవత్తదా ||--2-3
विस्मिता द्रष्टुकामाद्धि स्वस्य नेत्रद्वयेन वै
अशक्यम् दर्शनम् म्त्वा त्रिरूपा चा भवत्तदा ||--2-3
vismitA drashTukAmAddhi svasya nEtradvayEna vai
aSakyam darSanam matvA trirUpA cABavattadA—2-3

Thus, extremely amazed Goddess *lakshmi*, felt" It is impossible to see the beauty of Your handsome feet with my two eyes. I will multiply myself in to three different forms simultaneously and have I better look at your handsome feet (with my six eyes of course)."

హర్షాత్ శ్రీరూపిణీ వామే భూరూపా దక్షిణే స్థితా
దుర్గారూపాఽగ్రభాగస్థా త్రిరూపా నేత్రషట్కతః||--2-4
हर्षात् श्रीरूपिणी वामे भूरापा दक्षिणे स्थिता
दुर्गारूपाऽग्रभागस्था त्रिरूपा नेत्रषट्कतः ||--2-4
harshAt SrIrUpiNI vAmE BUurUpA dakshiNE sthitA
durgArUpA@2graBAgasthA trirUpA nEtrashaTkata@h-2-4

With great enthusiasm, Goddess *lakshmi* took three forms simultaneously to have six eyes: 1) as *SrIrUpa* on the left side; 2) as *BUdEvi* on the right side ; 3) as *durga* upfront.

పశ్యన్త్యనన్యమనసా సౌన్దర్యాఖ్యరసాయనమ్
పిబన్త్యప్యన్వహమ్ నాపి నివృత్తా తృష్ణయాఽధునా ||--2-5

पश्यन्त्यनन्यमनसा सौन्दर्याख्यरसायनम्
पिबन्तप्यन्वहम् नापि निवृत्ता तृष्णयाऽधुना ॥--2-5

paSyantyananyamanasA saundaryAKyarasAyanam
pibantapyanvaham nApi nivR^ittA tR^ishNayA@2dhunA—2-5

SrIlakshmi dEvi, disenchanted with other things, She starts staring at the beauty of Your feet all the time. In spite of Her constantly staring at the beauty of Your graceful feet, She is not fully satisfied. She untiringly keeps on staring at the beauty of Your graceful feet, being completely immersed in the ocean of blissful happiness.

శ్రీసున్దర శ్రీనివాస నాభిస్థశ్చతురాననః
తవ పాదాంబుజే రమ్యే సౌన్దర్యే లగ్నమానసః ॥--2-6

श्रीसुन्दर श्रीनिवास नाभिस्थश्चतुराननः
तव पादाम्बुजे रम्ये सौन्दर्ये लग्नमानसः ॥--2-6

SrIsundara SrInivAsa nABisthaScaturAnana@h
tava pAdAmbujE ramyE saundaryE lagnamAnasa@h-2-6

The most handsome *SrInivAsa* (one who prompts the Goddess *lakshmi* and one who is the residence for Her)! Even though, the four-faced Deity *brahma* is sitting at the most important place , the naval of Your body, He is extremely excited to see the beauty of Your Graceful feet with utmost keenness and concentration..

అష్టనేత్ర్యా దివారాత్రమ్ పశ్యన్ సౌన్దర్యమద్భుతమ్
నాలమ్ నేత్రాష్టకమితి బహురూపీ తదాఽభవత్ ॥--2-7

अष्टनेत्र्या दिवारात्रम् पश्यन् सौन्दर्यमद्भुतम्
नालम् नेत्राष्टकमिति बहुरूपी तदाऽभवत् ॥--2-7

ashTanEtryA divArAtram paSyan saundaryamadButam
nAlam nEtrAshTakamiti bahurUpI tadA@2Bavat—2-7

Even tough, the four-faced Deity *brahma* is enjoying the sight of Your Gracious and handsome feet with His eight eyes, He is still not satisfied. He felt " I cannot fully enjoy the sight of Your handsome and Graceful feet with these eight eyes and hence, I should appear in several forms simultaneously to enjoy the blessed sight".

కంఠే చ కౌస్తుభమ్ నాభౌ వైకుంఠాదిత్రిధామసు
సత్యలోకే చ మేర్వాదౌ సర్వత్రచతురాననః ॥--2-8

कम्ठे च कौस्तुभम् नाभौ वैकुम्ठादित्रिधामसु
सत्यलोके च मेर्वादौ सर्वत्रचतुराननः ॥--2-8

kamThE ca kaustuBam nABau vaikumThAditridhAmasu
satyalOkE ca mErvAdau sarvatracaturAnana@h-2-8

The four-faced Deity brahma, multiplies Himself to appear in different forms at the same time to enjoy the sight of Your Gracious and handsome feet through thousands of eyes: 1) as *kaustuBa maNi* (a celebrated gem appeared at the time of churning the milky ocean for obtaining immortal nectar) around Your neck; 2) as at your naval; 3) in *SvEta dvIpa*, *anamtAram*, and *vaikumTham* [the three abodes of *SrI vishNu*]; 4) in *satya lOka*, ..etc [i.e., in *sapta dvIpa*, the seven islands whose description is covered in *mahABAgavatam* in detail] ; 5) in *mEru* mountain, and all other places, ..etc.

తతః పాదాబ్జసౌన్దర్యరసమ్ చామృతధిక్కరమ్
ప్రీత్యా పాతుమహోరాత్రమ్ ఆస్వాద్య సుఖభోగినః ॥--2-9
తృష్ణా శాన్తాఽధునా నాపి పాదసౌన్దర్యమీదృశమ్

ततः पादाब्जसौन्दर्यरसम् चामृतधिक्करम्
प्रीत्या पातुमहोरात्रम् आस्वाद्य सुखभोगिनः ॥--2-9

तृष्णा शान्ताऽधुना नापि पादसौन्दर्यमीदृशम्

tata@h pAdAbjasaundaryarasam cAmR^itadhikkaram
prItyA pAtumahOrAtram AsvAdya suKaBOgina@h —2-9
tR^ishNA SAntA@2dhunA nApi pAdasaundaryamIdR^iSam

The Deity *brahma* is not fully satisfied even after constantly looking day and night at Your Graceful and handsome feet with thousands of His eyes because the sight is so overwhelmingly blissful and enjoying which cannot even be obtained by drinking the so called immortal nectar.

శయ్యాసనాఽఽతపత్రాదిరూపీ త్వత్పాదసేవకః ॥--2-10
శేషో బహుసహస్రాక్షుః సదాన్తస్థోప్యచిన్తయత్
అస్మత్స్వామ్యమ్ఘ్రిసౌన్దర్యమ్ విచిత్రమ్ సుమనోహరమ్ ॥--2-11
అదృష్టశ్రుతపూర్వమ్ చ మహాగాఢమ్ విలక్షణమ్
సులక్షణమ్ చ సన్దృశ్యమ్ జగన్మోహనమోహకమ్ ॥--2-12

शय्यासनाऽऽतपत्रादिरूपी त्वत्पादसेवकः ॥ --2-10
शेषो बहुसहस्राक्षुः सदान्तस्थोप्यचिन्तयत्
अस्मत्स्वाम्यम्घ्रिसौन्दर्यम् विचित्रम् सुमनोहरम् ॥ --2-11
अदृष्टश्रुतपूर्वम् च महागाढम् विलक्षणम्
सुलक्षणम् च सन्दृश्यम् जगन्मोहनमोहकम् ॥ --2-12

SayyAsanA@2tapatrAdirUpI tvatpAdasEvaka@h-2-10
SEshO bahusahasrAkshu@h sadAntasthOpyacintayat
asmatsvAmyamGrisaundaryam vicitram sumanOharam—2-11
adR^ishTaSrutapUrvam ca mahAgADham vilakshaNam
sulakshaNam ca sandR^iSyam jaganmOhanamOhakam-2-12

The Deity, AdiSEsha serves as the resting bed, comfortable seat, umbrella for a nice shade, the comfortable shoes as well as other comforting utilities for You. He, being very near to You, is always worshipping Your feet and enjoying the blessed sight of Your Graceful and handsome feet with His thousand eyes. Still He thinks" My Lord *SrInivAsa*'s feet are amazingly awesome, Graceful, extremely handsome and superb to look at. The sight is unique and is unbelievably incomprehensible as well as supremely sanctifying one with all the special virtues enumerated in several *purANA*s and *SastrA*s. It is inexplicably surcharged with sublime divinity and hence should be regarded with great reverence and devotion. Even the most universally mind-capturing handsome *SrInivAsa* is also disturbed by His own awesome beauty."

In the *purANA*s and *vEda SAstrA*s, the Lord is described as "*pumsAm mOhanarUpAya puNyaSlOkaya mamgaLam*".

బహూని మమ నేత్రాణి సమీపే సర్వదా హరేః
వాసశ్చేశప్రసాదేన త్వేవమ్ భాగ్యమభూన్మమః ॥--2-13

बहूनि मम नेत्राणि समीपे सर्वदा हरेः
वासश्चेशप्रसादेन त्वेवम् भाग्यमभून्ममः ॥ --2-13

bahUni mama nEtrANi samIpE sarvadA harE@h
vAsaScESaprasAdEna tvEvam BAgyamaBUnmama@h—2-13

The Deity AdiSEsha says "My Lord! With Your Grace I am always very close to You. It is my great fortune that am able to look at the Grace and beauty of Your lotus feet.

ఇతి సంభ్రమసంయుక్తః సర్వదాఽతిప్రియో హరేః
నేత్రైర్బహుసహస్రైశ్చ లక్ష్మీపతిపదాంబుజే ॥--2-14
అసమమ్ చిత్రసౌన్దర్యమ్ దృష్ట్వా దృష్ట్వా పునఃపునః

మహానన్దామ్బుధౌ మగ్న ఏవమ్ మేనే ఫణీ తదా ||--2-15
इति संभ्रमसंयुक्तः सर्वदाऽतिप्रियो हरेः
नेत्तैर्बहुसहस्रैश्च लक्ष्मीपतिपदाम्बुजे ॥ --2-14
असमम् चित्रसौन्दर्यम् दृष्ट्वा दृष्ट्वा पुनःपुनः
महानन्दाम्बुधौ मग्न एवम् मेने फणि तदा ॥ --2-15

iti samBramasamyukta@h sarvadA@2tipriyO harE@h
nEtrairbahusahasraiSca lakshmIpatipadAmbujE-2-14
asamam citrasaundaryam dR^ishTvA dR^ishTvA puna@h puna@h
mahAnamdAmbudhau magna Evam mEnE PaNi tadA —2-15

AdiSEsha, who is dear and near to *SrIhari*, keeps on enjoying again and again the sight of the Grace and beauty of the blessed feet of You, the husband of the Goddess *lakshmi*. Thus. the great serpent king *AdiSEsha* who is immensely happy to see Your blessed feet with His thousand eyes thinks:

వసామ్యహమ్ సదై వాత్ర పాదమూలే చ మత్పతేః
వైకుంఠమ్ వా న గచ్ఛామి త్యక్త్వా విష్ణుపదాంబుజే ||--2-16
वसाम्यहम् सदै वात्र पादमूले च मत्पतेः
वैकुम्ठम् वा न गच्छामि त्यक्त्वा विष्णुपदाम्बुजे ॥ --2-16

vasAmyaham sadai vAtra pAdamUlE ca matpatE@h
vaikumTham vA na gacCAmi tyaktvA vishNupadAmbujE-2-16
AdiSEsha thinks: " I will not leave the blessed feet my Lord *SrInivAsa* and go to *vaikumTham*. I will stay here at the feet of my Lord to serve as: a resting bed, a comfortable seat, comforting shoes as well as a mountain (*SEshAdri*) in order to be a residing place for my Lord".

యస్త్వానన్దో భవేన్నిత్యమ్ పాదసౌన్దర్యదర్శనాత్
వైకుంఠ ఈదృశానన్దః కైవల్యేపి న విద్యతే ||--2-17
यस्त्वानन्दो भवेन्नित्यम् पादसौन्दर्यदर्शनात्
वैकुम्ठ ईदृशानन्दः कैलल्येपि न विद्यते ॥ --2-17

yastvAnandO BavEnnityam pAdasaundaryadarSanAt
vaikumTha IdR^iSAnanda@h kaivalyEpi na vidyatE—2-17

" The amount of bliss and happiness, I get by seeing the Grace and beauty of Your blessed feet, cannot be obtained even at the great place *vaikumTham*, the so called place of peace and quietness ."

పాతాళమాత్రమ్ గన్తవ్యమ్ పాదమూలమ్ యతో హరేః
న స్థాస్యామి క్షణమపి యత్సౌన్దర్యామృతమ్ వినా ||--2-18
पाताळमात्रम् गन्तव्यम् पादमूलम् यतो हरेः
न स्थास्यामि क्षणमपि यत्सौन्दर्यामृतम् विना ॥ --2-18

pAtALamAtram gantavyam pAdamUlam yatO harE@h
na sthAsyAmi kshaNamapi yatsaundaryAmR^itam vinA-2-18
"The *pAtALa lOka* is under the feet of the Lord *SrIhari* and hence, if stay in *pAtALam*, I can see the Grace and beauty of my Lord's feet but I cannot even think of leaving my Lord's feet for a split second."

ఇతి నిశ్చిత్య నాగేన్ద్రః పాదసౌన్దర్యమోహితః
యత్ర యత్రేన్దిరేశస్య పాదమూలమ్ ప్రవర్తతే ||--2-19
తత్ర తత్ర సదా పాదసౌన్దర్యామృతపాయ్యభూత్
इति निश्चित्य नागेन्द्रः पादसौन्दर्यमोहितः
यत्र यत्रेन्दिरेशस्य पादमूलम् प्रवर्तते ॥ --2-19

तत्र तत्र सदा पादसौन्दर्यामृतपाय्यभूत्
iti niscitya nAgEndra@h pAdasaundaryamOhita@h
yatra yatrEndirESasya pAdamUlam pravartatE—2-19
tatra tatra sadA pAdasaundaryAmR^itapAyyaBUt

Thus, the determined serpent king, *AdiSEsha* is very much lured by the Grace and beauty of the Lord *SrInivAsa*'s feet. *AdiSEsha* keeps on lingering around the places wherever the Lord *SrInivAsa* moves in order to have bliss and happiness from the Lord's handsome feet.

అథాచిన్తయదేవమ్ హి శంకరో లోకశంకరః ||--2-20

अथाचिन्तयदेवम् हि शंकरो लोकशंकरः ॥ --2-20

athAcintayadEvam hi SamkarO lOkaSamkara@h -2-20
Regarding the Grace and beauty of the Lord *SrInivAsa*'s feet, the Deity *Siva* who provides prosperity to the world, thinks in the following manner:
శేషస్య కిమహో భాగ్యమ్ శేషాగేశ ప్రసాదజమ్
బహునేత్రాణి త్వత్పాదసౌన్దర్యామృతసేవనమ్ ||--2-21
शेषस्य किमहो भाग्यम् शेषागेश प्रसादजम्
बहुनेत्राणि त्वत्पादसौन्दर्यामृतसेवनम् ॥ --2-21
SEshasya kimahO BAgyam SEshAgESa prasAdajam
padmamAlin padmanEtra padmABayadarAriBR^it—2-21

The Deity *Siva* thinks "With the blessings of the Lord *SrInivAsa*, the resident of the *SEshAdri, AdiSEsha* is able to enjoy the blessed sight of the Lord's feet, being near to the Lord."

ఏతద్ద్వయమ్ దుర్లభమ్ మే త్రినేత్రత్వాదహో బత
భావిజన్మని శేషత్వప్రాప్త్యర్థమ్ వా మహత్తపః ||--2-22
కరోమీత్యతివైరాగ్యాత్ శంభుః కైలాసగోఽభవత్
एतद्द्वयम् दुर्लभम् मे त्रिनेत्रत्वादहो बत
भाविजन्मनि शेषत्वप्राप्त्यर्थम् वा महत्तपः ॥ --2-22
करोमीत्यतिवैराग्यात् शम्भुः कैलासगोऽभवत्

Etadvayam durlaBam mE trinEtratvAdahO bata
BAvijanmani SEshatvaprAptyartham vA mahattapa@h -2-22
karOmItyativairAgyAt SamBu@h kailAsagO@2Bavat
Siva thinks" I do not have the advantage of *AdiSEsha* as I have only three eyes and I am also away from the Lord *SrInivAsa*. What a loss! I will do sincere tapas (austerity, meditation and penance) in order to get the position of *AdiSEsha* at least in my next birth."
శ్రీవేంకటేశేన్దిరేశ జిష్ణుస్తవ ముఖాంబుజాత్ ||--2-23
జాతస్సహస్రనయనోఽప్యేవమ్ తవ పదాంబుజే
అదృశ్యాశ్చర్యసౌందర్యమ్ సంపశ్యన్నప్యహర్నిశమ్ ||--2-24
ఇత్యచిన్తయదత్యన్తమ్ పాదసౌన్దర్య మోహితః
అమృతస్య పురా పానే మే నాభూదీదృశమ్ సుఖమ్ ||--2-25
श्रीवेंकटेशेन्दिरेश जिष्णुस्तव मुखाम्बुजात् ॥ --2-23

जातस्सहस्रनयनोऽप्येवम् तव पदाम्बुजे

अदृश्याश्चर्यसौन्दर्यम् संपश्यन्नप्यहर्निशम् ॥ --2-24

इत्यचिन्तयदत्यन्तम् पादसौन्दर्य मोहितः
अमृतस्य पुरा पाने मे नाभूदीदृशम् सुखम् ॥ --2-25

SrIvEmkaTESEndirESa jishNustava muKAmbujAt—2-23
jAtassahasranayanO@2pyEvam tava padAmbujE
adR^iSyAScaryasaundaryam sampaSyannapyaharniSam-2-24
ityacintayadatyantam pAdasaundarya mOhita@h
amR^itasya purA pAnE mE nABUdIdR^iSam suKam—2-25

O Lord! You are the *vEmkaTAcalapti, lakshmIpati* and *SrIvEmkaTESa. Indra,* born from Your all pervading lotus-like face, has thousand eyes. The thousand eyed *Indra* is seeing the Grace and beauty of your feet day and night. Yet the Deity Indra, mystified and lured by the Grace and beauty of your feet, thinks "I did not get such a bliss and happiness earlier when I drank the immortal nectar."